



Break-outrooms: ruim baan voor het leren

Taalonderwijs is erbij gebaat dat cursisten zo veel mogelijk gelegenheid krijgen tot actieve interactie en samenwerking. Bij afstandsonderwijs, waarbij met de hele klas tegelijk online geleerd wordt, zijn de zogenaamde break-outrooms daarvoor een goed hulpmiddel. Vanuit het online klaslokaal worden de cursisten verdeeld over aparte 'ruimtes', waarin ze in afwezigheid van de docent in tweetallen of groepjes een taak uitvoeren. Het effectief kunnen hanteren van die break-outrooms is voor docenten en cursisten echter een leerproces op zichzelf. Aan de docent de taak om weloverwogen gebruik te maken van deze functionaliteit. Wanneer de cursisten aan hun opdrachten werken is hij vooral een actieve observator, zodat hij bij de nabespreking voor rijke feedback kan zorgen. Een en ander levert verrassende resultaten op, aldus Onno ter Haar en Onne Smeets.

Afstandsleren

Bij afstandsleren wordt er vaak het onderscheid gemaakt tussen asynchroon (op een andere tijd en of plaats) en synchroon leren (op dezelfde tijd en plaats). Tegenwoordig kan dat synchroon leren ook online plaatsvinden. Er zijn toepassingen die online het klaslokaal nabootsen zoals **Virtual Classroom** in Brightspace, **Big Blue Button** in Canvas en **Adobe Connect**. Daarnaast zijn er tal van videoconferentiemiddelen als **Microsoft Teams**, **Zoom** en **Jitsi**.¹ Deze laatste zijn niet per se bedoeld voor online onderwijs, maar ze werden, vanwege hun gebruiksgemak, tijdens de coronacrisis massaal omarmd.

Online interactie

Interactie en samenwerking zijn cruciaal voor de taalverwerving. Wat 'face to face' kan, lukt online misschien niet en andersom. Moore heeft er in 1997 al op gewezen dat online communicatie anders verloopt, omdat er sprake is van een zogenaamde communicatieve afstand (transactional distance). Er is minder oogcontact, non-verbale signalen en lichaamshouding zijn minder zichtbaar en de beurtwisseling is onnatuurlijk. Daar komt nog bij dat de docent in de online les beschikt over een aantal extra instrumenten. Zo kan hij centraal de microfoons van de cursisten uitschakelen en de chat blokkeren.

Als gevolg van de afstand kunnen cursisten zich in de online omgeving anoniem, weinig betrokken, verveeld of vervreemd voelen, hetgeen tot misverstanden en vroegtijdige uitval kan leiden (Rubens, 2020). Het is dan ook zaak optimaal gebruik te maken van de mogelijkheden tot rijke interactie en samenwerking die de toepassing biedt. Een hoge mate van **dialog** verlaagt volgens Moore namelijk de 'online afstand'. Het gaat hierbij niet alleen om de interactie tijdens de uitvoering van opdrachten, maar ook de mate waarin de docent 'bereikbaar' is en vlot reageert op vragen en problemen.

Wat 'face to face' kan, lukt online misschien niet en andersom

De break-outrooms

Een instrument waarbij je cursisten veel ruimte voor interactie geeft, is de zogenaamde break-outroom. Dit is de online variant van het werken in groepjes in de gewone les. Cursisten zitten in een apart online klaslokaal dat er hetzelfde uitziet als de plenaire ruimte. Ze moeten nu alleen wel zelf de knoppen voor camera, microfoon en chat bedienen. De docent stelt de tijd in en na afloop komen de cursisten automatisch terug in de gezamenlijke ruimte.

De break-outroom is een online functie die veel vrijheid geeft aan de cursisten. Ze moeten deze vrijheid echter wel aan kunnen, zowel wat betreft hun digitale vaardigheid als hun zelfsturend vermogen. Ze moeten zelf beslissingen kunnen nemen, nadenken over doelen en bijsturen. Als ze dat niet kunnen, dan moeten ze dat stapsgewijs leren.² Laat je ze onvoorbereid los, dan zal de opbrengst gering zijn. Daarnaast moeten de cursisten natuurlijk de motivatie hebben om in de break-outrooms aan de slag te gaan. Ze moeten ervan overtuigd zijn dat de opdracht zinvol is en dat ze ook zonder de docent kunnen leren, anders zullen ze de break-outroom voor andere doeleinden gebruiken en is dit verloren lestijd.

Vijffasenmodel van Salmon

Een model dat kan helpen om inzicht te krijgen in hoe je cursisten effectief leert werken met de break-outrooms, is het vijffasenmodel van Salmon (2000).³ In het begin van het leerproces ligt de focus meer op het technisch kunnen gebruiken ervan dan de inhoudelijke bespreking van de opdracht. In fase twee gaat het

Fase	Doel	Voorbeeld	Nabespreking
1	Kennismaking: functies VC, medecursisten	Ga naar de break-outroom, zet microfoon en camera aan en stel je aan elkaar voor	Technische aspecten
2	Groepsvorming op gang brengen	Interview elkaar	Inhoud van de communicatie
3	Samenwerken: uitwisselen	Wat weet je al van het onderwerp? Brainstorm samen Rollenspel aan de hand van een format.	Opbrengsten van de opdracht
4	Samenwerken met onderlinge afhankelijkheid	Schrijf samen een tekst in de break-outroom. Formuleer een groepsstandpunt en zet dat op 'papier'	Product en proces
5	Zelfstandig aan eigen projecten werken	Reflecteer samen aan de hand van criteria op eerder gemaakt groepswerk	Leerproces, aanpak

Afbeelding 1. Voorbeelden van opdrachten in de break-outroom per fase van Salmon (2000)

vooral om de versterking van de groepsrelatie. Vanwege de 'online afstand' is het extra belangrijk om een groepsgevoel te creëren en iedereen aan boord te hebben. Vanaf fase drie ligt de nadruk al meer op de opdracht die cursisten in de break-outroom moeten uitvoeren. Er wordt dan bijvoorbeeld gebrainstormd of cursisten werken aan een rollenspel met een format. Bij fase vier moeten de cursisten samen tot een product zien te komen. In deze fase zijn de cursisten van elkaar afhankelijk om een resultaat te bereiken.⁴ Bij fase vijf is het niet meer de docent die de opdracht bedenkt, maar werken cursisten vooral samen aan eigen projecten. Er is dan veel minder sturing van de docent; deze is vooral een procesbegeleider.

Gericht en gefaseerd loslaten

Zoals Salmon laat zien, is er naast het (taal)leerproces een online-leerproces. Als de cursisten handig en slim gebruik kunnen maken van de functies die de virtuele klas biedt, zullen de leeropbrengsten groter zijn. Daarom moet er een opbouw zitten in de manier waarop je met de break-outrooms werkt. Gedurende de cursus probeer je steeds meer met de break-outrooms te doen, waarbij er ook sprake is van een afnemende sturing. Tegelijkertijd neemt de complexiteit van de opdrachten toe, tot uiting komend in het soort denkprocessen dat gestimuleerd wordt.

Omdat het werken met break-outrooms ook een leerproces is voor de docent moet deze voortdurend monitoren wat er goed gaat en wat niet. Daarnaast zal hij ook de tamelijk complexe handeling van het aanmaken van de break-outrooms, het meekijken, omgaan met technische problemen en nabespreken moeten automatiseren.⁵ Tot slot kan de docent feedback vragen aan de cursisten op zijn didactische keuzes.⁶ Soms zijn er namelijk meerdere wegen naar Rome. Als je als docent openstaat voor de ervaringen van de cursisten en steeds in gesprek bent over hoe er samen geleerd wordt, versterk je het groepsgevoel en verklein je de afstand. In de volgende paragraaf laten we zien hoe de break-outrooms een platform kunnen vormen voor rijke cursistinteractie.

De break-outroom: peerinteractie

Als cursisten met elkaar aan een opdracht werken, online of 'face to face', nemen ze communicatieve rollen aan die sterker zijn dan in een interactie tussen cursist en docent (Lantolf & Thorne, 2006). Lantolf & Thorne noemen als voorbeelden dat cursisten in peerinteractie meer verschillende taalfuncties gebruiken, langer aan het woord zijn en meer de regie nemen. Met name dit laatste lijkt nog sterker te spelen in break-outrooms. Ten eerste omdat de docent nagenoeg afwezig is, zodat hier niet op teruggevallen kan worden, maar ook omdat de afwezigheid van de docent drempelverlagend werkt,

tenminste als de cursisten digitaal vaardig, zelfsturend en gemotiveerd zijn. Cursisten voelen zich vrijer om te spreken en moeten er met elkaar uitkomen, omdat de docent minder bereikbaar is voor vragen. De cursisten bespreken op dat moment onderling hun vragen over wat, bijvoorbeeld, nu precies de opdracht is, hetgeen rijke interactie oplevert met authentieke taal. Zij geven hun mening, vragen om verduidelijking aan elkaar 'Be-doel je ...?', vragen om bevestiging aan elkaar 'Klopt dat, Anna? Wat denk jij?', vragen naar elkaars mening 'Heb jij nog iets te zeggen daarover?' en geven elkaar veelvuldig feedback 'Volgens mij moeten we de verleden tijd gebruiken in deze opdracht', 'Het is zonder 'te'', 'het is 'gebroken', niet 'gebreekt''. De cursisten gebruiken elkaar om verder te komen, qua taak en qua taal: 'ik heb nog een vraag aan jullie. Wat betekent ...'. Opvallend is dus dat, onder de eerder besproken voorwaarden, de break-outroom ruimte biedt aan rijke cursistinteractie, op een manier die zich in face-to-facelessen minder lijkt voor te doen. Zet je de break-outroom op de juiste manier in, dan wordt er effectief geleerd dankzij kwalitatief sterke peerinteractie. Om dit mogelijk te maken, dient de docent het juiste kader te scheppen.

De break-outroom is de online variant van werken in groepjes

De docent als regisseur

De rol van de docent is allereerst om de voorwaarden voor online leren te scheppen, zoals beschreven door Moore en Salmon. De volgende stap is om ervoor te zorgen dat je als docent een heldere en uitdagende opdracht biedt die net boven de mogelijkheden van de cursist ligt. Doordat de docent tijdens de opdracht grotendeels afwezig is, is het, nog meer dan bij offline opdrachten, essentieel om goed na te denken over de **instructies** van een opdracht, de uitvoering en de **nabespreking**. Verder moet je duidelijk maken in hoeverre je tussentijds bereikbaar bent voor vragen. Je moet dus weten of je alleen observeert of ook ingrijpt. Als de docent tijdens de uitvoering tussenbeide komt, is er de kans dat de cursisten zich meer op hem gaan richten. Ook als je meekijkt met de camera aan is die kans aanwezig. Wees je daarvan bewust. Maak ook een bewuste keuze voor de groepsindeling: cursisten zijn in de break-outroom elkaars 'scaffolds'. De zwakkeren kunnen zich aan de sterkeren optrekken, maar het moet natuurlijk niet zo zijn dat de dezelfde cursisten altijd de zorg hebben voor de zwakkeren. (zie ook het interview met Melissa van Gelderen op pagina 33 in dit nummer). Bij niveaoverschillen is het na-

Lesvoorbereiding	Instructie	Tijdens de uitvoering	Nabespreking
Hoe vaak?	Hoe krijgen cursisten de opdracht (PPT/chat)?	Alleen observeren	Product
Met welk doel?	Doel van de opdracht?	Observeren+bijsturen	Proces (samenwerking)
<ul style="list-style-type: none"> o Kennismaking o Uitwisseling o Oefenen o Een 'product' maken 	Eisen aan de uitwerking?	Meedoen	Functies van break-outrooms bespreken
	Hoeveel tijd?	Noteren:	
	Hulpmiddelen?	<ul style="list-style-type: none"> o Taakuitvoering o Wat gaat er goed? o Onduidelijkheden o Veel gemaakte fouten 	
	Procedure bij technische problemen?		
	Manier van nabespreken?		

Afbeelding 2. Checklist aandachtspunten voor de docent bij de inzet van break-outrooms

tuurlijk mogelijk om te differentiëren in de opdracht. Een snellere groep krijgt een 'bonusvraag', of moet de opdracht schriftelijk uitwerken, waar de andere groep die alleen mondeling hoeft toe te lichten. Verder kun je cursisten de keuze geven in het soort uitwerking of eindproduct. Tot slot wil je weten of de hogere leerprocessen uit de vorige paragraaf zich hebben voorgedaan, reden waarom je tijdens de uitvoering ook kijkt naar het proces en dit nabespreekt. Efficiënt gebruik van de break-outrooms vraagt om een strakke regie van de docent, met name in de lesvoorbereiding waarin je bewuste keuzes maakt ten aanzien van de opdracht. In het schema hieronder staan enkele aandachtspunten bij de inzet van break-outrooms.

Er moet een opbouw zitten in het werken met break-outrooms

Conclusie

Als je break-outrooms bewust inzet, rekening houdend met hoe er online geleerd wordt, dan blijken er verrassend rijke interacties plaats te vinden. Juist het feit dat je als docent tijdelijk niet beschikbaar bent, haalt meer uit de cursisten. Natuurlijk moeten ze dan wel over digitale vaardigheden, zelfsturing en motivatie beschikken. Bovendien moeten ze ervan overtuigd zijn dat ze in de break-outrooms veel kunnen leren. Het is de taak van de docent om te zorgen voor goede opdrachten en instructies. Tijdens de uitvoering ben je een actieve observator en verzamel je zoveel mogelijk informatie voor de verdiepende nabespreking. Daarbij gaat het om het doel van de opdracht, de uitvoering van de taak, de samenwerking en de manier waarop de functionaliteiten van de break-outroom zijn ingezet. Tot slot

ga je in op vragen die de cursisten 'opgespaard' hebben.⁷ Een structurele aanpak van de break-outrooms kan leiden tot efficiënt leren, in de stimulerende afwezigheid van de docent.

Onno ter Haar Onne Smeets

Onno ter Haar is senior medewerker Nederlands voor anderstaligen bij Radboud in'to Languages en redacteur van Les.
Correspondentie: o.terhaar@let.ru.nl

Onne Smeets geeft les aan hoogopgeleide andersstaligen bij Radboud in'to Languages. Zij is docente NT2 en Frans.
Correspondentie: o.smeets@let.ru.nl

Noten

1. In dit artikel gaan we vooral in op onze ervaringen met Virtual Classroom. De verschillen met Big Blue Button en Adobe Connect zijn echter beperkt.
2. Hoger opgeleiden zullen sneller en zelfstandiger leren omgaan met de break-outrooms. Lager opgeleiden zullen meer begeleiding nodig hebben.
3. Wij zoomen hier in op de break-outrooms. Bij Salmon gaat het om alle online leeractiviteiten (zie ook Ter Haar & Smeets, 2019).
4. Dit vertoont overeenkomst met de principes van samenwerkend leren: er is een informatiekloof, er moet een 'product' opgeleverd worden en de groepsleden zijn individueel aanspreekbaar op het eindresultaat.
5. In het begin vergt het langsgaan bij de groepjes de nodige tijd.
6. Dat kan zijn of ze voldoende tijd hadden en of de instructies duidelijk waren. Ook kan het zijn dat de cursisten de opdracht liever anders hadden gedaan, bijvoorbeeld eerst individueel en dan pas in de break-outroom. Sommige meer introverte cursisten blokkeren



bijvoorbeeld als ze onvoorbereid in de break-outroom 'gekatapulteerd' worden.

7. In de gewone les kun je gelijktijdig observeren wat de cursisten doen, bij de break-outrooms kan de docent maar bij één groep tegelijk meekijken.

Literatuur

Adams, R. & Oliver, R. (2019). **Teaching through peer interaction**. London and New York: Taylor and Francis.

Devos N. J. (2016). **Learners Helping Learners: Peer Scaffolding**. In: Peer Interactions in New Content and Language Integrated Settings. Educational Linguistics, vol 24. Springer, Cham.

Ter Haar, O. & Smeets, O. (2019). **Van face-to-face naar online**. Een schrijfvaardigheidstraining via Brightspace en virtual classroom. In: Les, tijdschrift voor NT2 en taal in het onderwijs. Nummer 212, 37e jaargang, december 2019, pp. 10-14. Amsterdam: Boom uitgeverij.

Rubens, W. (2017). **De kracht van synchroon online leren**. In: Nieuwsbrief E-learning.nl, april 2017.

Rubens, W. (2017). **De theorie van transactional distance toegelicht en waarom dat belangrijk is bij online leren**. In: Nieuwsbrief E-learning.nl, februari 2020.

<https://www.gillysalmon.com/five-stage-model.html>, geraadpleegd op 11 juli 2020.

<https://k3hamilton.com/LTech/transactional.html>, geraadpleegd op 29 juni 2020.



Het Groot Online Werkvormenboek

Het Groot Online Werkvormenboek is bedoeld als inspiratiebron voor het organiseren van online bijeenkomsten. Leidinggevend en andere professionals vergaderen steeds meer vanuit huis en docenten verzorgen steeds vaker online onderwijs. De experts spreken van een onomkeerbare trend. We zullen, meer dan voorheen, online blijven vergaderen, coachen en opleiden. Centrale vraag van het werkvormenboek is: 'Hoe zorg je ervoor dat je online meetings effectief en interactief houdt?' **Het Groot Online Werkvormenboek** bevat veel verschillende online werkvormen. Of het nu gaat om kennismaken, brainstormen, beslissen of evalueren. Het boek geeft ook uitleg over de theorie en helpt bij het kiezen van een geschikte werkvorm.

Sasja Dirkse-Hulscher, Angela Talen, **Het Groot Online Werkvormenboek**. Boom. Prijs: € 49,99.

www.nt2.nl/nl/alle_uitgaven

Behoeftedonderzoek ICT, blended learning en afstandsonderwijs

De BVNT2 (Werkgroepen Alfabetisering en ICT, blended learning en afstandsonderwijs) voert op dit moment een behoeftedonderzoek uit, waarmee ze wil achterhalen welke ontwikkelingen er in de afgelopen maanden (sinds 16 maart) door docenten, cursisten en taalscholen zijn doorgehaakt op het gebied van afstandsonderwijs en blended learning. Daarnaast wil men graag weten welke behoeften er leven bij de (A)NT2-docent als het gaat om training, voorlichting en andere ondersteuning. Om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen en kennis en ervaring van de respondenten in context te plaatsen, worden vragen gesteld op drie gebieden: 1. Opleiding, werkervaring en werksituatie, 2. Ervaringen met afstandsonderwijs met betrekking tot verschillende doelgroepen, 3. Professionele ontwikkeling van de docent.

